

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi taidenäyttelyiden valtiontakuusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan joitakin muutoksia ja tarkennuksia taidenäyttelyiden valtiontakuusta annettuun lakiin. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että valtiontakuuta ei voida myöntää kaupallisille näyttelyille. Päätöksentekoa valtiontakuusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että päätöksen valtiontakuun myöntämi-

sestä tekee opetusministeriö. Samanaikaisesti voimassaolevien valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuun yläraja ehdotetaan nostettavaksi 1 000 miljoonaan markkaan.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Taidenäyttelyiden valtiontakuusta annettu laki (411/86) tuli voimaan 1 päivänä lokakuuta 1986. Hallituksen esityksessä laiksi taidenäyttelyiden valtiontakuusta (hall.es. 247/1985) todettiin, että taidenäyttelyiden valtiontakuujärjestelmän lakisääteistämällä pyritään edistämään sellaisia taide- ja kulttuuripoliittisia tavoitteita, kuten korkeatasoisen kansainvälisen näyttelytoiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja kansainvälisen kulttuurivaihdon edistäminen.

Käytäntö on osoittanut taidenäyttelyiden valtiontakuujärjestelmän tarpeelliseksi. Valtioneuvosto on vuosittain myöntänyt valtiontakuun 10—15 näyttelylle, ja valtiontakuuilla on edistetty niin kansainvälisten taidenäyttelyiden tuontia Suomeen kuin suomalaisen taiteen tunnetuksi tekemistä ulkomaille. Valtiontakuujärjestelmä on mahdollistanut monen sellaisen taiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti tärkeän näyttelyn toteuttamisen, joka muuten todennäköisesti olisi jäänyt toteuttamatta korkeiden vakuutusmaksujen takia. Valtiontakuun saa-

neiden näyttelyiden yhteenlasketut vakuutusarvot ovat vaihdelleet 1,5 miljoonasta markasta 250 miljoonaan markkaan.

Taidenäyttelyiden valtiontakuuilainsäädännön voimassaoloaikana on sattunut kaksi vahinkoa valtiontakuun saaneiden näyttelyiden yhteydessä. Molemmissa tapauksissa vahinkojen määrä on jäänyt alle 50 000 markan näyttelykohtaisen omavastuusuuden, joten valtio ei vielä ole joutunut korvausvelvolliseksi ainoasakaan tapauksessa.

Vaikka siis taidenäyttelyiden valtiontakuujärjestelmä on toiminut varsin hyvin ja tavoitteidensa mukaisesti, on ilmennyt joitakin epäkohtia valtiontakuuikäytännössä. Myös näyttelyiden valtiontakuulautakunta on kiinnittänyt huomiota joihinkin lainkohtiin, jotka kaipaavat tarkennusta tai muutosta. Tällä esityksellä pyritään parantamaan valtiontakuujärjestelmän toimivuutta ja kehittämään sen käyttökelpoisuutta kansainvälisen näyttelytoiminnan edistämiseksi.

Taidenäyttelyiden valtiontakuusta annetun lain 3 §:n 2 momentissa säädetään, että "valtiontakuu voi koskea vain sellaista näyttelyä,

jonka järjestää kotimainen julkisyhteisö tai säätiö”. Lakia koskeneen hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittiin tämän lainkohdan osalta, että ”valtiontakuuta ei voida myöntää kaupallisen näyttelytoiminnan tukemiseen”. Käytännössä on ilmaantunut tilanteita, jolloin valtiontakuun hakija sinänsä on ollut kotimainen julkisyhteisö, mutta joissa itse näyttelyä on kuitenkin voitu epäillä kaupalliseksi. Koska myös julkisoikeudelliset, yleishyödylliset näyttelyjärjestäjät yhä suuremmassa määrin joutuvat turvautumaan myös yksityistaloudellisiin tukimuotoihin, ja koska siksi on odotettavissa, että kaupalliset intressit saavat yhä suuremman merkityksen kaikenlaisessa näyttelytoiminnassa, ja kun toisaalta valtiontakuujärjestelmä on tarkoitettu edistämään taide- ja kulttuuripoliittisia tavoitteita, ehdotetaan, että lain 3 §:n 2 momenttiin lisätään maininta siitä, ettei valtiontakuuta voida myöntää kaupalliseen näyttelytoimintaan. Täten esimerkiksi kaupallisen näyttelyjärjestäjän yleishyödyllisen julkisyhteisön tiloissa järjestämälle näyttelylle ei voitaisi myöntää valtiontakuuta. Valtiontakuun piirin ulkopuolelle jäisivät myös sellaiset yleishyödyllisten näyttelyjärjestäjien järjestämät näyttelyt, jotka varsinaiselta luonteeltaan ovat myyntinäyttelyitä. Kaupallisen näyttelytoiminnan käsitteen tarkemman sisällön määrittäminen jäisi käytännön varaan.

Lain 3 §:n 2 momentissa luetellaan myös näyttelytiloja, palo- ja rikosturvallisuutta ja kuljetuksia koskevia vaatimuksia. Näyttelyesineiden kunnon tarkastuksista ei lainkohdassa ole mainintaa, vaikka tämä tieto mahdollisen korvauksen määrittämisen kannalta on varsin oleellinen. Valtioneuvosto on yleensä valtiontakuu päätöksissään asettanut tarkastuksia koskevia ehtoja. Selvytyksen vuoksi ehdotetaan kuitenkin lain 3 §:n 2 momenttiin lisättäväksi maininta näyttelyesineiden kunnon tarkastuksista.

Lain 4 §:n 1 momentissa säädetään, että valtiontakuun myöntämisestä päättää valtioneuvosto. Kun yleisenä pyrkimyksenä on vähentää valtioneuvostossa käsiteltävänä olevien asioiden määrää ehdotetaan, että lain 4 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että valtiontakuun myöntämisestä päättää opetusministeriö. Näin olisi myös mahdollista kehittää päätöksenteon joustavuutta ja nopeuttaa käsittelyä.

Lain 4 §:n 2 momentin mukaan myönnettyjen valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuu

saa samanaikaisesti olla enintään 300 miljoonaa markkaa. Taidenäyttelyiden valtiontakuujärjestelmän soveltamiskäytännössä on osoittautunut, että 300 miljoonan markan katto on liian alhainen. Esimerkiksi vuonna 1989 Sinebrychoffin taidemuseossa järjestetyn impressionistitaidetta esittävän näyttelyn yhteenlaskettu vakuutusarvo oli noin 500 miljoonaa markkaa. Valtioneuvosto saattoi silloin myöntää valtiontakuun vain osalle teoksia. Vuoden 1990 kesällä ja syksyllä on jatkuvasti ollut voimassa valtiontakuita noin 250 miljoonan markan edestä. Ennakoilmoitusten mukaan vuonna 1991 Suomeen on tulossa useampia varsin arvokkaita näyttelyitä, suurimpien näyttelyiden vakuutusarvon ollessa jopa 1—2 miljardia markkaa. Koska taideteosten myyntihinnot, ja siten myös vakuutusarvot ovat viime vuosina nopeasti nousseet, ja kun tämän lisäksi lähivuosina on Helsinkiin valmistumassa uusia, myös suurille kansainvälisille näyttelyille sopivia näyttelytiloja, on selvää, ettei 300 miljoonan markan yläraja ole riittävä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että 4 §:n 2 momentissa säädetty myönnettyjen valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuu voisi samanaikaisesti olla enintään 1 000 miljoonaa markkaa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Taidenäyttelyiden valtiontakuuasta annettua lakia koskeneessa hallituksen esityksessä todettiin, että lakiehdotuksesta aiheutuvat kustannukset riippuvat mahdollisesti syntyvien vahinkojen suuruudesta sellaisten näyttelyiden yhteydessä, joille on myönnetty valtiontakuu. Ottamalla valtiontakuu päätöksiin muun muassa rikos- ja paloturvallisuutta sekä kuljetusten järjestelyjä koskevia ehtoja, valtioneuvosto on pystynyt jo ennalta vaikuttamaan siihen, että todennäköisyys vahinkojen syntymiseksi olisi mahdollisimman pieni. Lain voimassaoloaikana valtiolle ei ole aiheutunut vahinkovastuuta. Tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei ole varsinaisia taloudellisia vaikutuksia. Samanaikaisesti voimassa olevien takuiden yhteenlasketun takuuvastuun määrän nostaminen 1 000 miljoonaan markkaan nostaa valtion teoreettista taloudellista vastuuta tähän määrään, mutta käytännössä on varsin epätodennäköistä, että kaikki samanaikaisesti voimassa-

olevien valtiontakuiden piirissä olevat näyttelyesineet tuhoutuisivat.

lisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdoll-

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

taidenäyttelyiden valtiontakuusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan taidenäyttelyiden valtiontakuusta 30 päivänä toukokuuta 1986 annetun lain (411/86) 3 §:n 2 momentti ja 4 § seuraavasti:

3 §

Yleiset edellytykset

Valtiontakuu voi koskea vain sellaista näyttelyä, jonka järjestää kotimainen julkisyhteisö taikka kotimainen muu yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö. Valtiontakuuta ei voida myöntää kaupalliseen näyttelytoimintaan. Näyttelytilojen tulee olla pysyvään näyttelytoimintaan tarkoitettuja, ja niiden on täytettävä asianmukaiset palo- ja muut turvallisuusvaatimukset. Näyttelyn kuljetukset, lastaaminen ja purkaminen sekä näyttelyesineiden kunnon tarkastaminen tulee suorittaa asianmukaisesti. Näyttelyesineiden pakkausten tulee olla tarkoitukseen sopivia.

4 §

Valtiontakuun myöntäminen

Valtiontakuun myöntämisestä päättää näyttelyn järjestäjän hakemuksesta opetusministeriö. Opetusministeriö voi päätöksessään rajoittaa valtiontakuun vain osaan näyttelystä, näyttelyajasta, näyttelytiloista tai kuljetuksista sekä asettaa näyttelyn järjestäjän noudatettavaksi tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja.

Valtiontakuu myönnetään enintään näyttelyesineiden vakuutusarvon määräisenä. Myönnettyjen valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa samanaikaisesti olla enintään 1 000 miljoonaa markkaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Anna-Liisa Kasurinen*

Laki

taidenäyttelyiden valtiontakuusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan
muutetaan taidenäyttelyiden valtiontakuusta 30 päivänä toukokuuta 1986 annetun lain (411/86) 3 §:n 2 momentti ja 4 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Yleiset edellytykset

Valtiontakuu voi koskea vain sellaista näyttelyä, jonka järjestää kotimainen julkisyhteisö taikka kotimainen muu yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö. Näyttelytilojen tulee olla pysyvään näyttelytoimintaan tarkoitettuja, ja niiden on täytettävä asianmukaiset palo- ja muut turvallisuusvaatimukset. Näyttelyn kuljetukset, lastaaminen ja purkaminen tulee suorittaa asianmukaisesti. Näyttelyesineiden pakkausten tulee olla tarkoitukseen sopivia.

4 §

Valtiontakuun myöntäminen

Valtiontakuun myöntämisestä päättää näyttelyn järjestäjän hakemuksesta valtioneuvosto. Valtioneuvosto voi päätöksessään rajoittaa valtiontakuun vain osaan näyttelystä, näyttelyajasta, näyttelytiloista tai kuljetuksista sekä asettaa näyttelyn järjestäjän noudatettavaksi tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja.

Valtiontakuu myönnetään enintään näyttelyesineiden vakuutusarvon määräisenä. Myönnettyjen valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa samanaikaisesti olla enintään 300 miljoonaa markkaa.

3 §

Yleiset edellytykset

Valtiontakuu voi koskea vain sellaista näyttelyä, jonka järjestää kotimainen julkisyhteisö taikka kotimainen muu yleishyödyllinen yhteisö tai säätiö. *Valtiontakuuta ei voida myöntää kaupalliseen näyttelytoimintaan.* Näyttelytilojen tulee olla pysyvään näyttelytoimintaan tarkoitettuja, ja niiden on täytettävä asianmukaiset palo- ja muut turvallisuusvaatimukset. Näyttelyn kuljetukset, lastaaminen ja purkaminen *sekä näyttelyesineiden kunnon tarkastaminen* tulee suorittaa asianmukaisesti. Näyttelyesineiden pakkausten tulee olla tarkoitukseen sopivia.

4 §

Valtiontakuun myöntäminen

Valtiontakuun myöntämisestä päättää näyttelyn järjestäjän hakemuksesta *opetusministeriö*. *Opetusministeriö* voi päätöksessään rajoittaa valtiontakuun vain osaan näyttelystä, näyttelyajasta, näyttelytiloista tai kuljetuksista sekä asettaa näyttelyn järjestäjän noudatettavaksi tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja.

Valtiontakuu myönnetään enintään näyttelyesineiden vakuutusarvon määräisenä. Myönnettyjen valtiontakuiden yhteenlaskettu takuuvastuu saa samanaikaisesti olla enintään 1 000 miljoonaa markkaa.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*